

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

Relationship between Active Learning Management with Academic
Administration of Basic Education Institutions Khaen Dong District under
Buriram Primary Educational Service Ar
ea Office 4

พศิน ศรีปาน¹, วิมล จันทร์แก้ว², ศักดิ์สิทธิ์ ชัตติยาสุวรรณ³

Pasin Sriparn¹, Wimon Chankaew², Saksit Khattiyasuwan³

¹Faculty Graduate School, Rajapark Institute

¹Corresponding Author. E-mail: sriparnpasin@gmail.com

Abstract (18pt)

This research aimed to study : 1) to study active learning management; 2) to study the academic administration of basic education schools; and 3) to examine the relationship between active learning management and academic administration in basic education schools within Khaen Dong District, under the Buriram Primary Educational Service Area Office 4. The research sample consisted of 165 school administrators and teachers. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire divided into four areas for active learning (with five sub-dimensions), yielding a reliability coefficient of .93. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient. The research findings revealed that : 1) Active learning management, as a whole, was at a "High" level. When considering individual aspects, "Participatory Learning" had the highest practice level, while "Problem-Solving and Application Skills" had the lowest mean score. 2) Academic administration, as a whole, was at a "High" level, with "Educational Supervision" being the highest practiced area. 3) The relationship between active learning management and academic administration showed a statistically significant positive correlation at the .01 level. The aspect most highly correlated with overall active learning management was "Measurement and Evaluation." Furthermore, a perfect correlation was found

between "Problem-Solving and Application Skills" and "Curriculum Development and Implementation."

Keywords: Active Learning Management; Academic Administration; Relationship

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ด้าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ 2) การบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมสูงสุด คือ การวัดผลและประเมินผล และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก1; การบริหารงานวิชาการ2; ความสัมพันธ์3

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยผ่านการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญห้าประการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ประการแรกคือความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะในการรับและส่งสาร ใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และเลือกรูปแบบการสื่อสาร ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประการที่สองคือความสามารถในการคิดครอบคลุมการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ประการที่สามคือความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นทักษะในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคบนพื้นฐานของข้อมูล คุณธรรม และการคิดอย่างรอบคอบ ประการที่สี่คือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เน้นการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงาน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข รวมถึงการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และประการสุดท้ายคือความสามารถใน

การใช้เทคโนโลยี เป็นทักษะในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมและมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สมรรถนะทั้งห้าประการนี้มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม (Ministry of Education. (2008).) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการ ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียนการโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบนี้อยู่ภายใต้ สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1. การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2. แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน Meyers and Jones. 1993: 67 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความรับผิดชอบ มีวินัยในการทำงานแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะของ 21st Century Skills โดยการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้จะประสบความสำเร็จได้นั้นองค์ประกอบที่สำคัญ นอกจากผู้เรียนแล้ว คือ “ครูผู้สอน” มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และมีทักษะการสอนแบบ Active Learning (Kotakhun, P. (2011) งานบริหารวิชาการถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษาและเป็นงานที่สำคัญมากที่สุดในโรงเรียน ที่บุคลากรทุกคนที่มีส่วนร่วมโดยผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ตามมาตรฐานการศึกษา และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้อง Kanya, T., & Suriyachaiwatana, P. (2015). ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษา คือมีคุณภาพที่พึงประสงค์ ตามเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองและชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ ที่สุดจะต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาที่ดี ทุกฝ่ายต้องร่วมกันบริหารจัดการทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน จึงจะสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาได้ดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสตึก อำเภอคูเมือง อำเภอแคนดง อำเภอพุทไธสง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ มีโรงเรียนในสังกัดรวมทั้ง 191 โรงเรียน โดยมีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1. จัดการศึกษา ระดับก่อนประถม เป็นการเตรียมการพัฒนาสำหรับเด็กในระดับก่อนประถมศึกษา ให้มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม มีความพร้อมในการเรียนในระดับประถมศึกษา 2. จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เพื่อให้ได้กวัยการศึกษาภาคบังคับทุกคนได้เรียนจบหลักสูตร มีความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษา 3. จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เด็กวัยเรียนที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ 6 ได้เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างทั่วถึงเต็มตามศักยภาพ (Office of Buriram Primary Educational Service Area 4. (2024)) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริง ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะอ้างอิงจากหลักการและกรอบแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ได้นำ

แนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ผ่าน โครงการและกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ให้กับครูในสังกัดอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมเรื่อง Active Learning ในโครงการโรงเรียนสุจริต (2568) และมีการระดมการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกและการปฏิบัติจริงไว้ในแผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของ Office of Buriram Primary Educational Service Area 4. (2024). ซึ่งสะท้อนถึงการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของกระทรวงและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปัญหาของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นความท้าทาย ที่สถานศึกษาระดับประถมศึกษาเผชิญ ซึ่งรวมถึง ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ โดยเฉพาะการขาดแคลนสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ที่ทันสมัย รวมถึงห้องปฏิบัติการที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ความท้าทายด้าน บุคลากร เนื่องจากครูบางส่วนยังคงต้องการการพัฒนาทักษะเพิ่มเติมเพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บรรยายไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับผู้เรียน และปัญหาด้านภาระงานในการบริหารจัดการเวลาเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาหลักสูตรไปพร้อมกับการประเมินผลการเรียนรู้เชิงรุกที่ต้องใช้เครื่องมือ ที่ซับซ้อน ทำให้การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีคุณภาพและยั่งยืนต้องอาศัยการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการพัฒนาศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษา เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เนื่องจากผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางที่ชัดเจนสำหรับครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สนับสนุนการบริหารงานวิชาการได้อย่างเต็มที่ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) แบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3. การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ 4. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แบ่งเป็น 5 ด้าน 1. การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ 2. การจัดการเรียนการสอน 3. การวัดและประเมินผล 4. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5. การนิเทศการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 249 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 249 คน ได้มาโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของ Srisa-ad, B. (2013). (และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง ชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่มอย่างง่าย การ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลาง ตามสัดส่วนของแต่ละ โรงเรียน

ขอบเขตด้านพื้นที่

อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียน และแสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็น เพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่างๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และนักเรียนสามารถ สร้างความองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการ เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ด้วยตนเอง ที่เป็น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ ผู้สอนอยู่ในฐานะ ผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ ในการจัดการเรียนรู้และยังคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การ ตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมใน การจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อน และ มีความคิดริเริ่มใหม่ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจในเนื้อหาความรู้มีความสามารถ ในการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของทักษะการคิดการแก้ปัญหา อีกด้วย

3. การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม มีการอภิปรายร่วมกัน การสรุป

ความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้นพร้อมทั้งนำเสนอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

4. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง ทักษะที่ฝึกฝน ให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์เดิม ผ่านการคิดแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นในเรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของนักเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้งานด้านการเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตร การวัดผลประเมินผล สื่อการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ การวิจัยงานวัดและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานอบรมทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกอบด้วย

1. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น โดยการวางแผนหรือวางจุดมุ่งหมายให้เป็นไปตามหลัก สูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนโดยใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นตัวช่วยในการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนการจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน โดยเน้นการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง รู้จักค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ เพื่อที่สามารถนำความรู้ไปบูรณาการไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ครูเพื่อปรับปรุง การเรียนการสอนอีกด้วย

3. การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงด้วยวิธีการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การรวมกิจกรรม การปฏิบัติงานแฟ้มสะสมผลงาน การทดสอบ การสัมภาษณ์ การซ่อมเสริม เป็นต้น การวัดผลและประเมินผลต้องครอบคลุมการเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านทักษะการปฏิบัติงานและด้านเจตคติ โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนที่สะท้อนถึงสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้เรียน ผู้สอนผู้บริหารรวมถึงผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาของผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

4. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้กระบวนการสอนครูอาจารย์บรรลุผลได้อย่างง่าย โดยการผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนเพียงพอให้ครูสามารถนำไปใช้และเลือกใช้ได้ตามความถนัดและเหมาะสมเกิดการเรียนรู้ที่ง่ายขึ้น ดังนั้น สื่อควรเน้นตั้งแต่เริ่มจัดทำ จัดหา จากท้องถิ่นจนถึงการพัฒนาต่อยอดให้มีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน

5. การนิเทศการศึกษา หมายถึง การสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่งในการให้คำแนะนำช่วยเหลือบุคลากรทางการศึกษาและการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูผู้สอนให้มีการปรับปรุงพัฒนาตัวครูและนักเรียน

ตลอดจนกระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียน สภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ตลอดจนร่วมมือกันในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ 1) หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IC) 2) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item Total Correlation) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Coefficient of Correlation) 3) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ 1) ร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ 1) ค่าที (t-test แบบ Independent Samples) 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) กรณีพบความแตกต่าง จะเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Analysis) 3) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวม

Table 1: Means, Standard Deviations, and Levels of Active Learning Management Practices in Basic Education Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, Khaen Dong District: Overall Active Learning Management

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระดับการปฏิบัติ				อันดับ
	n=165				
	$\bar{X}$	แปลผล	S.D.	แปลผล	
ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.20	มาก	0.67	ต่ำ	2
ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.46	มาก	0.34	ต่ำ	1
ด้านที่ 3 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ	4.16	มาก	0.66	ต่ำ	3

ด้านที่ 4 ทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้	4.03	มาก	0.78	ต่ำ	4
เฉลี่ย	4.20	มาก	0.57	ต่ำ	

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับการปฏิบัติของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 4 ทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวม

Table 2: Means and Standard Deviations of Academic Affairs Management Practice Levels in Basic Education Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, Khaen Dong District: Overall Academic Affairs Management

การจัดการการบริหารงานวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ				อันดับ
	n=165				
	$\bar{x}$	แปลผล	S.D.	แปลผล	
ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้	4.03	มาก	0.78	ต่ำ	5
ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน	4.19	มาก	0.74	ต่ำ	4
ด้านที่ 3 การวัดผลประเมินผล	4.19	มาก	0.76	ต่ำ	3
ด้านที่ 4 การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.28	มาก	0.68	ต่ำ	2
ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา	4.35	มาก	0.61	ต่ำ	1
เฉลี่ย	4.21	มาก	0.57	ต่ำ	

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความคิดเห็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าด้านที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมสูงสุด คือ การวัดผลและประเมินผล และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

Table 3: Results of Correlation Analysis between Active Learning Management and Academic Affairs Management in Basic Education Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, Khaen Dong District, using Pearson's Correlation Coefficient

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	การบริหารงานวิชาการ						
	การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ (Y ₁)	การจัดการเรียนการสอน (Y ₂)	การวัดผลและประเมินผล (Y ₃)	การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Y ₄)	การนิเทศการศึกษา (Y ₅)	ภาพรวม	ระดับความสัมพัทธ์ (r)
การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (X ₁)	.34**	.58**	.58**	.31**	.29**	.56**	.29**
การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X ₂)	.34**	.39**	.38**	.22**	.19**	.39**	.44**
การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ (X ₃)	.32**	.52**	.52**	.31**	.37**	.63**	.75**
การมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ (X ₄)	.25**	.51**	.51**	.31**	.32**	.68**	1.00**
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (X_{tot})	.39**	.89**	.91**	.80**	.69**	.99**	.67**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลรวมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (X_{tot}) กับการบริหารงานวิชาการรายด้าน (Y₁ – Y₅) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ มีความสัมพันธ์กันในระดับ สูงมาก โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวัดผลและประเมินผล (Y₃) (r = 0.91) ด้านการจัดการเรียนการสอน (Y₂) (r = 0.89) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (Y₄) (r = 0.80) ด้านการนิเทศการศึกษา (Y₅) (r = 0.69) และด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ (Y₁) (r = 0.39)

ความสัมพันธ์ระหว่างรายด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (X₁ – X₄) กับผลรวมด้านการบริหารงานวิชาการ (Y_{tot}) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (X₁–X₄) กับผลรวมด้านการบริหารงานวิชาการ (Y_{tot}) พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับ ปานกลางถึงค่อนข้างสูง โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่ 4 การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ (X₄) (r = 0.68) ด้านที่ 3 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ (X₃) (r = 0.63) ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (X₁) (r = 0.56) และ ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X₂) (r = 0.39)

ความสัมพันธ์ระหว่างด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรายด้าน (X1 – X4) กับการบริหารงานวิชาการรายด้าน (Y1 – Y5) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลรวมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรายด้าน (X1 – X4) กับการบริหารงานวิชาการรายด้าน (Y1 – Y5) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงมาก ด้านที่ 1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (X1) มีความสัมพันธ์มากที่สุดกับการบริหารงานวิชาการด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน (X2) และด้านที่ 3 การวัดผลและประเมินผล (X3) ($r = 0.58$ ทั้งสองด้าน) และน้อยที่สุดกับด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา (X5) ($r = 0.29$) ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X2) มีความสัมพันธ์มากที่สุดกับด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน (Y2) ($r = 0.39$) และน้อยที่สุดกับด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา (X5) ($r = 0.19$) ด้านที่ 3 การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ (X3) มีความสัมพันธ์มากที่สุดกับด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ (Y1) ($r = 0.75$) และน้อยที่สุดกับด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา (Y5) ($r = 0.37$) ด้านที่ 4 การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ (X4): มีความสัมพันธ์มากที่สุดกับด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ (Y1) ($r = 1.00$) และน้อยที่สุดกับด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา (5) ($r = 0.32$)

คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านที่ 4 การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ (X4) กับ ด้านที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ (Y1) ($r = 1.00$)

คู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ด้านที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (X2) กับด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษา (5) ($r = 0.19$) ทั้งหมดมีความสัมพันธ์ เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับ มาก สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของสถานศึกษาในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เน้นย้ำว่าครูผู้สอนได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Speth, A., et al. (2023). ที่ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและใช้กิจกรรมหรือกลยุทธ์ที่ออกแบบมาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดในระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ และการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อครูมีการปฏิบัติ Active Learning ในระดับสูง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาก็ต้องปรับตัวและพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องและมีคุณภาพตามไปด้วย และ Barnett-Itzhaki, D., et al. (2024). ที่กล่าวว่า Active Learning คือเทคนิคการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็นผู้รับข้อมูลแบบเฉื่อยชาไปสู่การเป็นผู้ริเริ่มการค้นพบและผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงที่พบนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อบุคลากรทางการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่กระตือรือร้นของผู้เรียนในการเรียนรู้แล้ว การบริหารงานวิชาการที่เข้มแข็งจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด เพื่อเข้ามาสนับสนุนกลไกการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีประสิทธิผลนี้ได้ยิ่งกว่าเดิม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับ มาก แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับภารกิจหลักของสถานศึกษาตามแนวคิดของ Kespichayaung, W., & Sriwattanarothai, N. (2012). ที่กล่าวว่างาน

วิชาการเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงการใช้กลไกการกำกับดูแลและเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยการนิเทศศึกษานับเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Moonya, T.(2025) ที่พบว่า การนิเทศศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู และการที่สื่อและเทคโนโลยีมีความเพียงพอและทันสมัยด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ถึงแม้จะอยู่ในระดับ มาก แต่การมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่มแสดงถึงความท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่การคิดขั้นสูง (Higher-order thinking) และการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทจริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ สูงมาก ยืนยันสมมติฐานของการวิจัย และชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน (Active Learning) ถูกกำหนดโดยคุณภาพของการบริหารงานวิชาการ (Academic Administration) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moonya, T.(2025) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้เชิงรุกของครู และยังเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีระบบ (System Theory) ที่มองว่าความสำเร็จของการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการทำงาน ที่ประสานและเชื่อมโยงกันของทุกองค์ประกอบในระบบอย่างเป็นระบบ ในภาพรวม ด้านการวัดผลและประเมินผล มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมสูงสุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาท ที่ทรงอิทธิพลของการประเมินผลต่อพฤติกรรมการสอนของครู สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า "การประเมินผลขับเคลื่อนการสอนตามแนวคิด Aligning Instruction and Assessment เมื่อผู้บริหารกำหนดนโยบายการประเมินผลที่เน้นการวัดผลอย่างครอบคลุมทั้งสามด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ และมีการออกแบบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินผลดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นกลไกบังคับให้ครูต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของนักเรียนเพื่อสร้างหลักฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการประเมินผลนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะการกำหนดทิศทางการวัดผลและประเมินผล จึงเป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญที่สุดในการผลักดันให้เกิดการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปผล

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ การเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ สร้างความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในยุค ที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็นผู้รับข้อมูลแบบเฉื่อยชา ไปสู่การเป็น ผู้สร้างความรู้และผู้ริเริ่มการค้นพบ ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้นและมีชีวิตชีวา โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้วางแผนกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งออกแบบมาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีปฏิสัมพันธ์ ตลอดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การอภิปราย การเขียน การแก้ปัญหา และการสื่อสาร

โต้ตอบอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต่อการสร้าง องค์ความรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน และจะต้องมีการ สะท้อนการเรียนรู้ ในตอนท้ายเพื่อให้เกิดการประเมินและปรับปรุงความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาผลลัพธ์ ทางการศึกษาที่ดีขึ้นในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การมีทักษะ การคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้เร่งรัดการพัฒนาทักษะ การคิดแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้ จากผลการวิจัยพบว่าทักษะการคิดแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้ของผู้เรียน ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ดังนั้น สถานศึกษาควรเร่งรัดการพัฒนาในประเด็นนี้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning Strategies) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านที่มีการ ปฏิบัติสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรให้ความสำคัญกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการเรียนรู้มีการบูรณาการทักษะการคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติจริงเข้าไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านที่มี ความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมสูงที่สุด คือ การวัดผลและประเมินผล และคู่ที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างสมบูรณ์คือ การมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ส่งเสริมการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรมีการพัฒนา ระบบการวัดและประเมินผลแบบหลากหลาย ที่สามารถสะท้อน สมรรถนะและทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนในสถานการณ์จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เชิงคุณภาพ

2. ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1, 2, 3

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอแคนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

Figure 1: Relationship between Active Learning Management and Academic Affairs Management in Basic Education Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, Khaen Dong District

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาอำเภอแคนดง ประสบความสำเร็จได้ด้วยการผสานพลังเชิงระบบ (Systemic Synergy) ระหว่างการบริหารงานวิชาการที่ยืดหยุ่นและการปฏิบัติการสอนที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง โดยความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นตามหลักสถิติสะท้อนให้เห็นว่า เมื่อโครงสร้างการบริหารเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้นำทางวิชาการที่สนับสนุนทรัพยากรอย่างตรงจุด จะส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

References

- Barnett–Itzhaki, D., et al. (2024). Interactive learning techniques and the shift to active knowledge discovery. (8).
- Bannakit, S. (2020). *Educational resource management affecting academic affairs management of schools under the Secondary Educational Service Area Office 3* (Master's thesis). Srinakharinwirot University.
- Buddeese, W. (2022). *Development of a program to enhance teachers' active learning management under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham* (Master's thesis). Mahasarakham University.
- Chumsri, P. (2014). Concepts of action learning and internal motivation construction. (3).
- Kamyaboon, N. (2021). *Development of guidelines for academic affairs management of schools under the*

- Udon Thani Primary Educational Service Area Office 4* (Master's thesis). Mahasarakham University.
- Kanya, T., & Suriyachaiwatana, P. (2015). Academic management and school effectiveness under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Sciences)*, 10(2), 101–110.
- Kespichayaraung, W., & Sriwattanarothai, N. (2012). *Active learning and active learning instructional techniques*. In Training on "Active Learning" (pp. 1–7). Bangkok University.
- Kotakhun, P. (2011). Active learning management. (24).
- Ministry of Education. (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Agricultural Co-operative Federation of Thailand.
- Mooyaya, T. (2025). *Instructional leadership of school administrators affecting active learning management of teachers in pilot schools of the Chanthaburi Education Innovation Zone* (Master's thesis). Rambhai Barni Rajabhat University.
- Office of Buriram Primary Educational Service Area 4. (2024). *Mission in basic education management* (pp. 3–4).
- Speth, A., et al. (2023). Active learning as a student-centered approach to knowledge construction. (5).
- Srisa-ad, B. (2013). *Withikan thang sathiti samrap kanwichai lem 1* [Statistical methods for research vol. 1] (5th ed.). Suwiryansarn.
- Uppaphong, A. (2016). *Academic management factors affecting the success of student-centered learning management in schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1* (Master's thesis). Sakon Nakhon Rajabhat University.